

Holik Ildikó - Tomory Ibolya - Makó Ferenc (szerk.) - Sanda István Dániel

**A szakképzés-fejlesztés
és szakmai pedagógusképzés összefüggései**

XI. Trefort Ágoston Szakképzés- és Felsőoktatás-pedagógiai Konferencia

Absztraktkötet

ISBN

- - - -

A konferencia szervezője:

**ÓBUDAI EGYETEM
KANDÓ KÁLMÁN VILLAMOSMÉRNÖKI KAR
ELEKTROFIZIKA INTÉZET
TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT**

www.tmpk.uni-obuda.hu

A konferencia honlapja:

<http://trefort.tmpk.uni-obuda.hu/>

A konferencia megrendezését támogatta:

International Society
for Engineering
Pedagogy

A konferencia védnöke:

Kovács Levente, Óbudai Egyetem, rektor

A konferencia elnöke:

Molnár György, OE-KVK, dékán

Tudományos vezető:

Wührl Tibor

A konferencia tiszteletbeli-, tudományos és programbizottsága

Dr. habil. Pead. Dr. Juhász György – rektor, Selye János Egyetem

Dr. habil Major Enikő – rektorhelyettes, Partiumi Keresztény
Egyetem

Dr. habil Rácz Ervin – rektorhelyettes, Óbudai Egyetem

Prof. Dr. Kozma Tamás DSc - professzor emeritus (DE), a HERA
elnöke

Prof. Dr. Lükő István - egyetemi magántanár, Soproni Egyetem,
Benedek Elek Pedagógiai Kar, PTE

Prof. Dr. Trencsényi László - címzetes egyetemi tanár, ELTE PPK

Prof. Dr. Takács Márta – dékánhelyettes, Újvidéki Egyetem,
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar

Dr. habil Szűts Zoltán - dékán, egyetemi docens, Eszterházy
Károly Katolikus Egyetem, Pedagógiai Kar

Kövecsesné Dr. Gósi Viktória – egyetemi docens, Széchenyi
Egyetem, Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán és
Társadalomtudományi Kar

Dr. Bacsa Bán Anetta – főigazgató, Dunaújvárosi Egyetem,
Tanárképző Tanszék

Dr. Patyi Gábor – főigazgató, Soproni Egyetem, Benedek Elek
Pedagógiai Kar

Dr. Buda András – egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem

Dr. Benedek András – professzor emeritus, Budapesti Műszaki
Egyetem – GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

A konferencia Szervezőbizottsága

Dr. habil. Vass Vilmos – egyetemi docens, a Szervezőbizottság
Elnöke

Dr. Makó Ferenc – mb. tanszékvezető

Dr. habil. Holik Ildikó Katalin – egyetemi docens

Dr. habil. Sanda István Dániel – egyetemi docens

Dr. Tomory Ibolya – adjunktus

Nagy Katalin – tanársegéd

Viola Attila – mestertanár

Siegl Noémi Tünde – a Szervezőbizottság Titkára

Időpont

2023. november 9-10.

A konferencia hivatalos nyelve magyar és angol

Az absztrakt kötet tanulmányait lektorálták

Holik Ildikó, Tomory Ibolya, Makó Ferenc (szerk.), Sanda István Dániel

Az absztraktkötetben közölt tanulmányok a szerzők véleményét tükrözik, a bennük szereplő adatok és interjúk valóságtartalmáért a szerzők felelnek.

ISBN - - - -

PLENÁRIS ELŐADÁS-1

TRADÍCIÓ-INNOVÁCIÓ-FENNTARTHATÓSÁG A SZAKMAI PEDAGÓGUSKÉPZÉS ASPEKTUSAI

Lükő István, *solyombanya@gmail.com*
Pécsi Tudományegyetem, SOE

1. A téma felvetése

A technikai-technológiai fejlődés és gazdasági-társadalmi következményei erősen kihatnak a mindenkori felsőoktatás és a szakképzés fejlődésére. Napjaink rapid átalakulásai kikövetelték a Szakképzés 4.0 stratégia kidolgozását és a modellváltó egyetemek átalakulását. Ebben a folyamatban mérlegelni kellett a több évtizedes, évszázados hagyományok maradandó elemeinek beépítését az innovációs folyamatokba. Új kihívások jelentek meg, mint pl. a digitalizáció és a fenntarthatóság.

2. A plenáris előadás célja

A szakmai pedagógusképzésre fókuszálva kívánjuk bemutatni - a felvetett gondolatok mentén -, a tradíció és az innováció harmonikus kapcsolatát, a szakképzés és a felsőoktatás rendszerébe ágyazottan. Kiemeljük a fenntarthatóságot, annak dimenzióit az általános fogalmon túl az egyetemek, a szakmai pedagógusképző helyek szerepét, az egészintézményes megközelítés innovatív modelljének kiterjesztési lehetőségét. A tapasztalati tanulás, a mérés tanrendbe iktatásától (Selmecebánya) húzódó történeti szemlélet a tradíció tisztelete kell, vezérelje az innováció új modelljeit, amelyek közül bemutatunk néhányat.

3. Elvi-elméleti háttér, tartalmi csomópontok

Egy multi és interdiszciplináris megközelítésben a nevelés (szakoktatás) történet, a szakképzés-pedagógia, a környezet-pedagógia résztudományainak elveire és a hazai és nemzetközi gyakorlati példákra épül a tartalmi felépítés. A csomópontok címszavakban:

- Fogalmi értelmezések
- Kapcsolati hálók - Szemléletmódok -> technikai fejlődés egykor és ma
- Modellek a szakképzésben és szakmai pedagógusképzésben egykor és ma - Kihívások és válaszok és modelljei -> MES-MEC vertikális modulrendszer (UNI H-NYME-ILO).

- A fenntarthatóság és mai értelmezése az egyetemeken

4. Összegezés, javaslatok

Az innováció fogalmát általánosságban és konkrét megvalósulási formáiban bemutatjuk és a történeti szemléletben a tradíció fontosságát is érintjük. Az elmúlt 40 év modelljei közül hivatkozunk az IGIP és német, a Világbanki modellekre, Bologna előtt és után, klasszikus didaktikai elvekre és szakmai tanárképző helyek műhelyeire (Kandó, Bánki, EFE-NYME-DUE, SZE, BME és jogutódjaira stb.). A kihívásokra adott válaszok közül érintjük a modulrendszerű, kompetenciaelvű szakképzés, a duális képzés és az innovatív vertikális modulrendszerű szakképzés és szakmai pedagógusképzés modelljeit. Az anyag és energiaszemléletre, valamint az egész intézményes megközelítésre koncentrálnak a fenntarthatóság gondolatköreinél.

5. Fontosabb források

Lükő István (2020): Kétféle technológia, UPSZ Szakképzési különszám

Lükő István (2020): Környezeti és technika-technológia szakmódszertan Műszaki Könyvkiadó, Budapest

Szerk. Kozma Tamás és mtsai (2018): HERA III. Évkönyv, Debrecen

Lukács Petra (2022): Hogyan lesz fenntartható egy egyetem? Lépések, 7-9. o

CEDEFOP Refernet (2022): Teachers and trainers in a changing world 2022

**1. OKTATÁSI KUTATÁSOK, MÓDSZERTANI INNOVÁCIÓK
SZEKCIÓ**

AZ IFJÚSÁG ÉS MUNKAERŐPIAC ÖSSZEFÜGGÉSEI - EGY JÖVŐBENI KUTATÁS MÓDSZERTANI MEGFONTOLÁSAI

Szócs Andor, szocs.andor@nye.hu

Nyíregyházi Egyetem, Alkalmazott Humántudományok Intézet

Előadásom homlokterében elsősorban kvantitatív kutatómódszertani megközelítések/megfontolások állnak, amely mögött egy közeljövőben megvalósuló "Ifjúság és munkaerőpiac" címet viselő nagymintás kutatás áll. Ennek alappopulációját a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem hallgatói képezik. A kutatás az egyetemisták munkaerő-piaci elvárásait, jövőképét, tanulás melletti munkavállalási szokásait tárja fel, elsősorban a munkaattitűdök Arne Kalleberg által lefektetett elméleti keretébe ágyazva. Az előadásban 2010-2020 közötti e témában megvalósult kutatási eredményeim is bemutatásra kerülnek, kiemelve a hallgatói munkavállalás pozitív hozadékait.

Eddigi eredményeim azt mutatják, hogy a hallgatók több mint felét érinti általánosságban a tanulás melletti munkavállalás, illetve létezik egy sajátos helyzetben lévő hallgatói csoport: a tanév közben rendszeresen munkát vállalók csoportja. Ezek a hallgatók többnyire mesterszakosak, akik tudatosan készülnek a munkaerőpiacra, akik a jövedelemszerzés mellett kapcsolati hálójukat, tudásukat, tapasztalataikat kívánják bővíteni elsősorban. Az adatokból egyértelműen következtethetünk önkiteljesedési, motivációs igények meglétére és egy újfajta, szülők iránti empátia alapú hallgatói jellemvonásra is. Munkához kapcsolódó attitűdjeik tekintetében nem találtunk szignifikáns eltérést a dolgozó és nem dolgozó hallgatók körében, amiből arra következtethetünk, hogy származási háttérükből, korábbi szocializációs színterekből hozott minták lehetnek inkább hatással a munkavállalásra. Származási helyzetük nem determinálja a hallgatókat, ugyanis hasonló arányban dolgoznak a jómódú és kevésbé jómódú hallgatók is, ellenben a szülőikkel való szoros jó minőségű kapcsolat szignifikánsan negatív hatást mutat a hallgatói munkavállalásra. Társadalmi tőke tekintetében azt találtuk, hogy intézményi hatásokban gyökerező társadalmi tőkeellátottság (baráti, hallgatói, oktatói kapcsolatok, bizalom, intézményen belüli aktivitás) magasabb arányban jellemzi a tanév közben, rendszeres fizetett munkában érintett hallgatókat a nem dolgozókhöz képest. A kortárscsoport, vagyis a barátok, hallgatótársak szignifikáns pozitív hatása mellett több társadalmi tőkejellemző, köztük az egyetemi-intézményi integráltság egyes hatásai is szignifikáns pozitív összefüggést mutatnak a hallgatói munkavállalással. (Szócs 2021).

A FENNTARTHATÓ DIGITÁLIS LOGISZTIKA ÉS A KLÍMAVÁLTOZÁS JELENLÉTÉNEK VIZSGÁLATA A LOGISZTIKAI ÉS SZÁLLÍTMÁNYOZÁSI KÉPZÉSI TERÜLETEN

Varsányiné Szeredi Viktória
Trenka Zoltán János, zoltan.trenka@gmail.com
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola

A 21. századi technológiák rohamos fejlődése számos kihívást jelentenek a logisztikai területeken mind a munkaerőpiac, mind az oktatási rendszer vonatkozásában is. Többek között a klímaváltozás hatásai, vagy a logisztikai folyamatban megjelenő egyre magasabb fokú digitalizációs törekvések, a mesterséges intelligencia által támogatott alkalmazások jelenléte jelentős változásokat eredményeznek. Nemzetközi kutatásokat is vizsgálva a világ számos országában az oktatási rendszer felismerte ennek jelentőségét és a klímavédelem, fenntarthatóság igényét, valamint a digitális logisztikai alkalmazások, a Logisztika 4.0 stratégiai szerepét és az ezekre történő felkészítés fontosságát. A globális hálózatok működtetése, ellátási láncok kialakítása és üzemeltetése jelentős mértékben hozzájárul a klímaváltozáshoz, valamint a fenntartásuk és versenyképességük elképzelhetetlen lenne a digitális beavatkozások és a mesterséges intelligencia alapú alkalmazások nélkül.

Kutatásunkban ezért a számos változás közül a fent említett két terület, a fenntartható digitális logisztikára való törekvés, valamint a klímaváltozás hatásaira való felkészülés megjelenését és megnyilvánulását szeretnénk vizsgálni a logisztikához és szállítmányozáshoz kapcsolódó képzési területeken.

A 2020. január 1-től hatályos új szakképzési törvény és annak végrehajtási rendelete (2019. évi LXXX. törvény és 12/2020.(II.7.) Korm. rendelet) új alapokra helyezte a szakképzés rendszerét, létrehozta a Szakképzés 4.0 stratégiát. A szakképzést alapvetően a jogszabályi háttéren kívül az adott szakmához tartozó Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK) valamint Programtervek (PTT) nyújtanak szakmai iránymutatást. Ezzel ellentétben a szakmai képzés területén az úgynevezett Programkövetelmények (PK) nyújtanak iránymutatást a szakmai háttér kapcsán.

A továbbiakban a vizsgálatokat a szakképzések között található Logisztikai technikus (5 1041 15 06) valamint a szakmai képzések között található

Logisztikus (10415006) és Szállítmányozó (10415003) képzések szakmai tananyagát vizsgáljuk meg, azzal a feltevéssel, hogy a szakképzési rendszer innovatív törekvései ellenére kevésbé öleli fel a fenti témaköröket. Javaslatokat fogalmazunk meg ezen területek beépítésére a tantervi programokba.

ATIPIKUS OKTATÓI SZEREPEK ÉS AZOK FEJLESZTÉSE A SZAKKÉPZÉSSEN

Mészáros Attila, meszaros.attila@uni-obuda.hu

Pannon Egyetem, Óbudai Egyetem

Az oktató-nevelő munka egyik célja az emberi viselkedés formálása. A társadalmak az egész világon oktatási rendszereket hoznak létre állampolgáraik fejlesztése érdekében. Az oktatásban a kívánt viselkedésmódok némelyike élesen meghatározott, például az olvasás és matematika. (Harold & Trudi, 1990) Az oktatás történetében még soha nem ismerték fel jobban a szakmai fejlődés fontosságát. Minden modernizációs kísérlet az iskolák megújítására, átalakítására hangsúlyozza a szakmai fejlődést, mint elsődleges eszközt a szükséges változások megvalósításában. A szervezet összes erőforrása közül az emberi erőforrás a legfontosabb. Ennek az erőforrásnak a fejlesztése szükséges a szervezet növekedéséhez. Az oktatók fejlesztése több mint egy kognitív szintű továbbképzésen való részvétel. Tartalmaznia kell a pedagógusok képességeinek azonosítását, ápolását, irányítását és felhasználását egy iskola komplex céljai elérésének érdekében. Ezért fontos, hogy egy iskola vagy egy fenntartó koordinálásában megjelenjen a humán erőforrás-fejlesztést támogató funkció, ami képes megteremteni a megfelelő légkört, amely az oktatókat segíti a fejlődésükben.

Ha a pedagógusokat a Riemann-Thomann rendszerben vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy amennyiben nagyon ellentétes oldalú személlyel, csoporttal kell dolgozniuk, akkor nagyon kimerülnek, elégedetlenek lesznek, fásultakká válnak. Ekkor nagyon nagy nyomás, stressz nehezedik rájuk. Lehet ez a személy, vagy csoport a tanulókon kívül szülő, kolléga. Sok esetben nincs meg az a lehetőségük, hogy a saját, jól bevált módszertani rendszerüket használják, hogy ők maguk határozzák meg, hogyan akarják tanítani a történelmet, vagy épp a matematikát. Az általános munkahelyi tényezők mellett, amelyek kapcsolatban állnak a stresszel, más forrás is létezik. Ez a munkahelyi interperszonális kapcsolatok és a szervezeti kultúra. A támogatás hiánya stresszt okoz, míg a jó csapatmunka csökkenti azt. A döntésbe való bevonás is csökkenti a stresszt. A megbecsülés hiánya pedig egyenes út a kiégéshez. Ezért egy oktató számára az lenne az ideális a munkahelyekén, ha érzene, hogy van tényleges választási lehetősége pl. a módszertanokban. Négy fő stressz forrás említhető meg az oktatói szférában, melyeket dokumentáltak a tanároknál (Haydon, Leko, & Stevens, 2018):

- iskolai szervezet (pl. támogatás hiánya, negatív iskolai munkakörülmények),
- munka körülmények (pl. túlzott adminisztráció),
- az oktatók autonómiájának korlátozása,
- érzelmi támogatottság hiánya (pl. interakciók, megértés).

Az előadásban, ennek az integrált gondolkodásnak és fejlesztésnek a formáit mutatom be.

INNOVATÍV ISKOLÁK SAJÁTOSÁGAI EGY NEMZETKÖZI KUTATÁS EREDMÉNYEINEK TÜKRÉBEN

***Holik Ildikó Katalin – Kersánszki Tamás – Sanda István Dániel –
Viola Attila
Óbudai Egyetem***

Előadásunkban egy nemzetközi kutatás alapján vizsgáljuk az innovatív iskolák jellegzetességeit. Az Európai Unió oktatási stratégiájának egyik fontos pillérét alkotják az oktatási innovációk (Fazekas, 2021; Halász-Fazekas-Pálvölgyi, 2022). Már 10 évvel ezelőtt is az „innovatív tanulás és tanítás” állt az Európai Bizottság stratégiájának középpontjában. Ebben az az elvárás fogalmazódik meg az iskolákkal szemben, hogy legyenek nyitottak az innovatív oktatási módszerek és technológiák befogadására. A pandémia időszakában az online oktatásra való átállás magával vonta azt is, hogy a technikai akadályok leküzdését követően lehetővé vált a korábban jól bevált oktatási módszerek, a módszertani repertoár megújítása azáltal, hogy az oktatás résztvevői nyitottabbá váltak az új, digitális megoldásokra (Kanetaki és mtsai, 2021; Gormaz-Lobos és mtsai, 2022). Ebben az időszakban számos innovatív oktatási módszer terjedt el a pedagógusok körében, sőt a vállalkozó szellemű tanárok közül sokan új módszereket fejlesztettek ki, amelyeket később, a jelenléti oktatásban is kiválóan alkalmazni tudnak.

Online kérdőíves kutatásunk 9 európai ország 292 pedagógusának véleménye alapján vizsgálja az oktatási innovációkat. Kutatási kérdésként azt fogalmaztuk meg, hogy milyen innovatív módszereket, tananyagokat és oktatási eszközöket alkalmaznak a megkérdezettek, valamint, hogy milyen sajátosságokkal rendelkeznek az innovatív iskolák.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a válaszadó pedagógusok számos innovatív oktatási módszert alkalmaznak a munkájukban: a legtöbben a projektmódszert és a kollaboratív tanulást. 72 pedagógus emelte ki, hogy az intézménye nyitott az oktatási innovációk iránt, hogy alkalmaznak innovatív módszereket. Közülük 26-an neveztek meg konkrét újítást, amelyek elsősorban az online kommunikációra és a tananyag feldolgozásra vonatkoztak (pl. digitális tankönyv, videók készítése, játékok, szimulációk). A kérdőív válaszaiban kiemelt újítások elsősorban a digitális eszközök használatához, foglalkozások, tanórák tervezéséhez és megvalósításához kapcsolódnak, de a tanórákon kívüli tevékenységekben is fontos szerepük van, és elsősorban a tanulni tudás, a digitális és a műszaki kompetenciaterületeket érintik.

A kutatás eredményeiből megállapítottuk, hogy a jó intézményi légkör, a környezettel való aktív együttműködés, a munkatársak részvétele az intézmény szakmai tevékenységét meghatározó döntésekben és az, hogy intézmény vezetése csapatként működik-e szoros összefüggésben áll az oktatási innovációk kibontakozásával és sikeres működésével. Az innovatív iskolák kiváló terepet biztosítanak a résztvevőközpon-tú, tanulókat aktivizáló oktatási módszerek alkalmazásához.

2. TANTÁRGY-PEDAGÓGIAI KÉRDÉSKÖRÖK, MÓDSZERTANI MEGOLDÁSOK SZEKCIÓ

VÉLEKEDÉSEK ÉS TÉNYEK A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYRŐL ÉS A FOGYATÉKOSSÁGRÓL

Laki Ildikó, b.laki.ildiko@gmail.com

Milton Friedman Egyetem

A társadalom gondolattérképe a sajátos nevelési igényről és a fogyatékosokról folyamatosan változik és alakul a különböző társadalmi és kulturális tényezők hatására. A vélekedések és hozzáállások a sajátos nevelési igényű gyermekek és a fogyatékkal élő emberek iránt idővel átalakultak és fejlődtek, de továbbra is számos kihívással és előítéllettel kell szembenéznük. Előadásomban az elmúlt 10 év távlatában bemutatom a magyarországi fogyatékos ügy változásait, a sajátos nevelési igényű gyerekek, valamint fiatalok vonatkozásában. Az oktatási rendszeren végig húzódó egyéni és közösségi problémák, a fogalom értelmeződése sok esetben komoly befolyásoló tényező az egyének életútjának meghatározásában. A sajátosság egyfelől tehát integrációs kérdések sorát indítja el, gyakran érintettek bevonása nélkül. Kiemelten fontos lenne a hazai gyakorlatban a fogalom és a valódi jelenség összehasonlítása, ezt követően pedig a megfelelő megoldás megtalálása. Oktatási, képzési intézményeink felkészületlensége további kérdéseket vet fel, melyekkel a következő években, évtizedekben elengedhetetlen a foglalkozás. Egyre inkább hangsúlyozódik az elfogadás és a befogadás fontossága a társadalomban, és egyre több erőfeszítés történik annak érdekében, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeket és a fogyatékosokkal élő embereket teljesen integrálják a társadalomba. A társadalomban növekszik az igény az egyenlőség és az esélyegyenlőség előmozdítására, amely magában foglalja az érintettek számára biztosított egyenlő lehetőségek és támogatások javítását az oktatásban, a munkahelyeken és más területeken. Az előadás három egysége az alábbiakban épül fel: az elméleti meghatározások után a második részben a jó gyakorlatok bemutatására kerül sor, valamint azokra a jövőbeni javaslatokra, melyek elengedhetetlenek a társadalmi csoport megfelelő segítségnyújtásában.

A SIKERES HALLGATÓI LÉTHEZ MILYEN ÚT VEZET?

Dr. habil Bacsa-Bán Anetta, bana@uniduna.hu

Dr. habil András István

Dr. habil Balázs László

Dr. habil Rajcsányi-Molnár Mónika

Dunaújvárosi Egyetem

A felsőoktatásban bekövetkezett változások maguk után vonták a tanulmányi sikeresség mérésének megváltoztatását is. A felsőoktatási intézményekben egyre nagyobb hangsúlyt kap a hallgatók készségeinek felmérése és az erre alapozott készségfejlesztés. A hazai felsőoktatásban csak próbálkozások vannak a hallgatók mérésére, nincsen egységesen használt mérőeszköz. Ezért a hallgatói sikeresség elősegítésében fontosnak tarjuk a kompetenciák felmérését és a mérések alapján a célzott fejlesztést. Az előadás keretében bemutatni kívánt vizsgálat kettős célt követ: egyrészt olyan mérőeszköz fejlesztését tűztük ki célul, mellyel megbízható képet kapunk a bejövő hallgatók kompetenciájáról, másrészt a mérések eredményei alapján a hallgatók fejlesztése a hosszú távú cél, s a felsőoktatási lemorzsolódások megakadályozása, de annak veszélyének előrejelzése mindenképpen. Mindezt egy modellváltó, alapvetően műszaki felsőoktatási profilú vidéki egyetem hallgatói körében vizsgáltuk, s tettünk kísérletet az eredmények értelmezése mentén a hallgatók egyetemi életútjának támogatására. Hiszen a felsőoktatási expanzió és a felvételi rendszerének fenntartói, intézményi kézbe adásával az eddigiek mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap az oktatói-fejlesztői munka is, ismerve, hogy a felsőoktatásba belépő, különböző képességekkel rendelkező diákoknak sokszor általános képességfejlesztést is kell(ene) biztosítani a sikeres egyetemi életúthoz. A hallgatói életút változatossága, a megváltozott hallgatói populáció, a tudás megszerzésének új módjai magukkal vonták a tanulási sikeresség mérésének változását is. A tanulási sikeresség mérési kritériumait a tanulmányok, képzés jellege, a munkaerőpiac igényei, a későbbi fejlődés lehetőségei jelölik ki. Mindezek nyomán fejlesztő szemléletű képzési profilkorrekció, amelynek részét kell, hogy képezze a hallgatók eredménye, amelyre rá kell építeni egy egységes fejlesztő programot. A felsőoktatás tömegesedésével új utakat kell találni a minőség fejlesztésére és biztosítására. Ennek egy lehetősége az általunk felvázolt mérés s az eredményekre épülő tanulási képességfejlesztés.

BELÉPŐ HALLGATÓK ALAPKÉSZSÉGEINEK VIZSGÁLATA A DUNAÚJVÁROSI EGYETEMEN

Cserné Adermann Gizella, cservane@uniduna.hu

András István

Balázs László

Rajcsányi-Molnár Mónika

Dunaújvárosi Egyetem

A felvételi szabályok módosulásával jelentősen nőtt az első éves hallgatók száma. De azt, hogy kiket vettünk fel, a legtöbb szakon a felvételi pontszámok határozzák meg. Mivel ezeknek a pontszámoknak nagyobb részét a középiskolai/érettségi eredmények adják, ezeknek a hallgatói alaptudásra, készségekre vonatkozó tartalmáról viszonylag kevés a tudásunk, pedig a felsőoktatási tanulási-tanítási folyamatok tervezésében, a nem megfelelő alaptudás miatti lemorzsolódás megelőzésében, csökkentésében, a szükséges felzárkóztatás megtervezésében szükséges lenne látni, hogy mit hoznak a hallgatóink magukkal ahhoz, hogy a rá épített tudást megfelelő szinten el tudják sajátítani. Ennek az információnak a megszerzéséhez szintfelmérést terveztünk néhány alapkészség területén. Mivel csaknem minden tanulás nélkülözhetetlen alapja a szövegek megértése, értelmezése, így minden, a vizsgálatban részt vevő hallgató megoldott egy szövegértési feladatsort, aminek a témáját a tanulmányok során szükséges dokumentumokban való eligazodás jelentette. A hallgatóink többsége műszaki-gazdasági szakokon sikeres matematikai tanulmányok nélkül nem tud tovább haladni, így ők a matematikai alaptudásukra épülő feladatok megoldásával bizonyíthatták felkészültségüket. Két szakon azonban a matematika nem tartozik az alapozáshoz (Kommunikáció és média, szakoktató), így náluk a gondolkodási-logikai alapkészségeket vizsgáltuk logikai feladatok segítségével. Előadásunkban bemutatjuk a fenti három feladatsor alapvető jellemzőit, valamint felvillantjuk azokat az eredményeket, amelyeket a hallgatók produkáltak a vizsgálat során. Megfogalmazzuk azt is, hogy értékeléseméleti szempontból hogyan tudjuk a feladatlapjainkat elemezni, és longitudinális vizsgálattal majd ezek prediktív hatásáról is képet kapunk.

FELSŐOKTATÁSBAN TANULÓK VÁLTOZÁSHOZ VALÓ VISZONYULÁSÁNAK ALAKULÁSA 2021 UTÁN

Dr. Sass Judit, sass.judit.gabriella@uni-obuda.hu

Dr. Bodnár Éva, bodnar.eva@uni-obuda.hu

*Óbudai Egyetem, Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar, Trefort Ágoston
Mérnökpedagógiai Központ*

A folyamatosan megújuló, technológiák, a világunkat átszövő folyamatos innovációk mind hatással vannak az életünkre és állandó változást, fejlődést és adaptációt, alkalmazkodást jelentenek számunkra. Az amerikai hadsereg hidegháborús fogalma a VUCA a hétköznapi embert is érintő jelenséggé vált. A mai világban folytonos változás vesz körül minket és a személy számára nem megjósolható, mi fog történni, hiszen nem mindig áll teljes körűen rendelkezésre a helyzettel kapcsolatos információ, illetve a helyzet bejósolhatósága, s a személy saját reakciójának, reagálásának módja sem mindig elővételezhető. Mára a döntéshozatal, kockázattal és változással bánás módját is jelenti a VUCA. De mit is jelent mindez?

A Volatility rapid, váratlan változásokat jelent, a változás gyorsasága megnőtt pl. egy termék életciklusa ma már 1-5 év, a fogyasztók is folyamatosan változnak, a fogyasztói attitűd kiszámíthatatlan. Uncertainty – bizonytalanság jellemzi az embert, a világot, nincs teljes információnk, a helyzetek nem egyértelműek, nem világosak, s bár nincs mindig elég információnk, mégis döntéseket szükséges hozni. Complexity – a világunk nagyon összetett lett, rengeteg az elérhető információ, amelyek egymással összefüggenek, lehetetlen minden, a döntést befolyásoló tényezőt és azok kapcsolatát kezelni, figyelembe venni, így sokszor meglévő gyakorlatainkhoz nyúlunk, leegyszerűsítünk. Ambiguity-többértelműség – emellett túl sok az ismeretlen, nem világos, hogy milyen is a világ, az elvárások is folyamatosan változnak.

Ebben a világban találják magukat és ebben a világban tanulnak a hallgatóink. A munkaerőpiac, a globalizáció, a multinacionális cégek egyszerre jelentenek kihívást és fenyegetettséget.

A szakirodalmak azt mutatják, hogy rugalmasság helyett az agilitás segíthet minket a kudarcra fenyegető környezetekben (Nandram, 2017). Ez egy dinamikusabb proaktívabb működés, hiszen az agilis személy tudja fenntartani munkaerő-piaci pozícióját és gazdasági forrásait a globalizált, gyorsan változó piacon. Az agilis személy nemcsak alkalmazkodik és

képes dolgokra, hanem kreatív és proaktív, jobb a munkaerő-piaci értéke (Sinha,2020)

Az előadásunkban egy 2021 óta zajló kutatássorozatunk eredményeire koncentrálnak, amelyben arra voltunk kíváncsiak, hogy hogyan is vélekednek egyetemi hallgatók a változásról, a rugalmasságról és az agilitásról. A vizsgálatban 2021-től több mint 150 főt kérdeztünk meg Slovic szóasszociációs módszerére támaszkodva. A gyűjtött asszociációkat tartalomelemeztük, feltártuk az egyes fogalmakhoz kapcsolódó attitűd irányultságát és annak változását.

Azt találtuk, hogy legkevésbé elfogadóak a változással kapcsolatban, összevetve az agilitással és rugalmassággal. Az attitűdök időbeli változása is látható, az agilitás elfogadottsága csökkent, míg a rugalmasságé nőtt. Az előadásban kitérünk arra is, hogy a különböző szakos hallgatók vélekedéseiben milyen különbségek tárhatók fel, és ezek hogyan hathatnak a munkaerőpiacra is.

GÉPÉSZETI ÁGAZAT KÉPZÉSI ÉS KIMENETI KÖVETELMÉNYEINEK VIZSGÁLATA SZÖVEGBÁNYÁSZATI ESZKÖZÖKKEL

Nagy Tamás, nagytomi@sze.hu
Széchenyi István Egyetem

A magyar oktatási rendszer kerettantervekkel történő szabályozása az oktatás és képzés intézményeinél ismétlődő és hasonló problémákat generált. Ezt fokozta a szakképzés sokfélesége, a munkaadók eltérő elvárásai, a hátrányos helyzetű tanulók sokasága, a tanulók gyenge tanulási motivációja és a korábbi fokozatban megszerzett tudás alacsony szintje. A környezeti feltételek sokfélesége egy hajlékony, a helyi feltételekhez jobban alkalmazkodó dokumentumot igényelt. Részben az erre adott válaszként értékelhető a LXXX. törvény a szakképzésről és a szakképzésről szóló törvény végrehajtási rendelete. A törvényhez kapcsolódó Képzési és kimeneti követelmény (KKK) logikája, szerkezete az eredményalapú szabályozás fontos kiindulási pontja lehet, de a tervezés, szervezés, megvalósítás felértékeli az oktatók módszertani tudását. Az új KKK feltételezi, hogy az oktatók a dokumentumokban leírtakat pedagógiai/szakmai/módszertani szempontból egyaránt kezelni, értelmezni tudják. Az intézményeknél és az oktatóknál jelentkező alkalmazási problémák egy része sokban hasonlít az első NAT bevezetések tapasztaltakra.

Célszerűnek tűnt annak a feltárása, hogy a KKK tartalma, szerkezete, belső kapcsolatai, szóhasználata milyen jellegzetességeket mutat: például a leírások (deskriptor és vizsga) taxonómiai elemei, ezek arányai vajon mennyire alkalmasak az ágazati és szakmai képzés szabályozására, a KKK-k mennyiben felelnek meg a tipikus tantervméleti elvárásoknak? Vajon sikerült-e összhangot teremteni a követelmények (deskriptorok) és vizsgatípusok között? Az alkalmazott taxonómia leíróelemek alkalmasak-e a szabályozási cél érthető, szakszerű definiálására? Milyen megoldásokkal térképezhető fel az ágazatok, szakmák hasonlósága, különbsége? A szövegbányászati elemzéshez a Gépészeti ágazat szakmáit szabályozó KKK leírásokat használtuk fel. Ezek alapján látható: a KKK-k deskriptorai általában támogatják a kimenet-szabályozást; a 4 deskriptor leírásai egymást kiegészítik; a taxonómiai elemek vegyes képet mutatnak: létezik jól alkalmazható és van félreérthető, hiányos leírás is; a softskills leírások általában kiegészítik a szakmai elvárásokat; a vizsga- és kompetencia-elvárások kapcsolata jól követhető; a szakmai deskriptorok esetében a szintezés kifejezései és ezek aránya értelmezési és alkalmazási

nehézségeket okozhat. Mivel az eredményalapú szabályozás újszerű a magyar oktatási rendszerben, így nagy szükség lenne az érdekelt oktatók felkészítésére, támogatására. A szövegbányászati módszerek alkalmazása arra is rávilágított, hogy a különféle tantervi leírásokat nem doc és pdf formátumban célszerű tárolni, hanem egy kötött formájú (rekord, mező szerkezetű) adatbázisban, amelyet könnyű módosítani és lekérdezésekkel generálhatók a szükséges dokumentumok.

EGY HALLGATÓI ÖKOTÁBOR-SOROZAT TAPASZTALATAI

Nemcsics Ákos, nemcsics.akos@uni-obuda.hu
Óbudai Egyetem

Jelen dolgozat egy két-évtizedes hallgatói nyáritábor-sorozat során szerzett tapasztalatokkal, ill. azokból levonható következtetésekkel foglalkozik.

A szerző által 1999-ben az Óbudai Egyetem egyik jogelődjében, a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán bevezetett Ökológikus műszaki konstrukciók c. tantárgyhoz kapcsolódóan 2003-tól nyaranta egy- illetve másfélhetes hallgatói tábor-sorozatra került sor. A tábor-sorozat koncepciója a fenntartható ökológiai lábnyom jegyében az energia hatékony, környezetbarát technikák megismerése, alkalmazása volt. E mellett volt a tábor-sorozatnak az éves alkalmakat összefűző vezérfonala is. A két évtizedes futamidő során egy középkori kerektemplom autentikus rekonstrukciója készült el korabeli technológiával. A korabeli technológiát jelentő nehéz fizikai munka infrastruktúrától távoli (nincs vezetékes víz, nincs hálózati áram, nincs internet) a táborhelyen történt. A munka típusa és helyszíne az átlagember számára komfortzónán kívüli.

A fakultatív részvételű és önszerveződő módon alakult tábor-sorozatra mindig volt elegendő jelentkező, noha a fentiek alapján a körülmények eléggé spártaiak voltak. Nem sokkal az indulás után már nemcsak Kandós hallgatók, de különböző karokról, különböző évfolyamokról, különböző egyetemekről, majd különböző országokból jöttek hallgatók. A hosszú futamidő, a kihívást jelentő munka és körülmények, a változatos résztvevői kör alkalmas terep az önismeret, ill. az interperszonális készségek megfigyelésére, fejlesztésére. Talán a legfontosabb fogalmak, amelyek e „projekt” szociális mintázatát jellemzik: a motiváció, a csapatmunka, az empátia, az elfogadás, a munkamegosztás, a flow és a felelősségvállalás.

3. NEVELÉSTÖRTÉNETI KUTATÁSOK

DÉL-ALFÖLDI PÉLDÁK A CÉHES SZAKKÉPZÉS TÖRTÉNETÉBŐL

Sanda István Dániel, sanda.daniel@uni-obuda.hu
Óbudai Egyetem KVK-TMPK

Előadásomban az ipari szakképzés történetének egyik speciális szeletét - a céhes szakképzés történetét -, levéltári kutatásaim során feltárt dokumentumok alapján mutatom be. A Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltárában őrzött iratok (céhlevelek, vándorkönyvek, személyes dokumentumok) alapján ismertetem Kiss Pál szegedi születésű fiatalember céhes életútját. Az édesapjától örökölt és általa választott szíjgyártó szakma rövid bemutatása után rátérek a szegedi céhes viszonyok ismertetésére és kronologikus rendben vázolom az ifjú életútjának témánk szempontjából fontos eseményeit.

Kézművesiparunk legősibb foglalkozásai közé tartozik a bőrfeldolgozás. A szíjgyártó (lorarius) a bőrmegmunkáló és - feldolgozó iparágak közé tartozik. Fő tevékenységi köre a lószerszámok és más, a lótartással kapcsolatos bőrtárgyak készítése. (Kosáry, 2000)

A feltárt dokumentumokat elemezve ismertetjük Kiss Pál szegedi szíjgyártó mester céhes karrierútját. Részletes tárgyaljuk az inasévektől a segédlegénnyé váláson át, a négyéves - részben külföldi - vándorút tapasztalataival visszatérő és mesteresztendőre bocsátva, a mesterremek elkészítésével mesterré váló ifjú felívelő pályáját. A szíjgyártók céhének feldolgozott anyagai alapján betekintést nyerünk a céhes szakképzés gyakorlatába.

A dokumentumelemzésre alapozott kutatás bemutatása, az alkalmazott módszertan mellett szólunk a felhasznált iratanyag feldolgozásának módjáról és korlátairól, a szakképzés-történeti kutatások jelentőségéről, valamint a kutatásban rejlő további lehetőségekről. E kutatás tapasztalatai felhasználhatók neveléstörténeti kutatások tudatosabb tervezéséhez, segítik a tudományterülethez kapcsolódó kutatások elsődleges forrásbázisának összegyűjtését és forráskritikai elemzését. Célunk, hogy a tudományos munka előtt álló doktoranduszok a tanulmányban tárgyalt primer források feldolgozásának lehetőségeit és szempontjait tovább gondolva minél felkészültebben kezdhessenek hozzá hasonló vizsgálódásaikhoz.

A MAGYARORSZÁGI ÁLTALÁNOS ISKOLAI SZAKKÖRÖK SZAKKÉPZÉSRE GYAKOROLT HATÁSA 1960-1970 KÖZÖTT

Berta-Szénási Panna, panna.szenasi@gmail.com

*Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi
Doktori Iskola, Pedagógiatörténet és Nevelésfilozófia Doktori Program*

A fejlődés és modernizáció irányába mutató materializmus és tudományos szocializmus már az 1950-es években példaként hatott a különböző technikai vívmányok bemutatására és megismerhetőségére, így a különböző erő-, munka- és tanítógépek is szerepet kaptak a szovjet mintájára átformált magyar pedagógiai gyakorlatban. Az 1961. évi oktatási reform intézkedései a munkára nevelés, azaz az élet, a gazdaság és az iskola közelítését, valamint a gimnáziumi képzés átformálását célozták oly módon, hogy a középiskolai oktatást a szakképzés irányába fejlesztették. A tárgyalt korszak vívmányának tekinthető a politechnikai oktatás kialakítása is, amely kétségkívül kihatott az általános iskola oktatási tevékenységeire is.

Tanulmányomban az 1960-as években működő szakkörök általános iskolákban megjelenő formáit vizsgálom. Célom, hogy választ találjak arra a kutatói kérdésre, hogy mennyiben segítették ezek a szervezett szakoktatási formák a kor tanulóinak szakképzésbe való bekapcsolódását, szakmatanulásának motiválását és sikerességét. A kutatás az általános iskolákban működő szakkörök működési viszonyainak, tárgyi és téri jellemzőinek, valamint pedagógiai céljainak több szempontú vizsgálatára vállalkozik. Forrásanyagaként az 1960 és 1970 között keletkezett dokumentumok kerültek felhasználásra: egyrészt az MTVA Archívum digitális sajtófotó archívumában fellelhető releváns korabeli képek, másrészt a korabeli pedagógiai szaksajtó terméke, a Köznevelés vonatkozó cikkei és képanyaga. A vizsgálat kvalitatív metódusok alkalmazásával ennek megfelelően egyfelől az ikonográfia módszerét, másrészt a tartomelemzés klasszikus technikáját ötvözi. A téma középpontjában álló fogalmak és kontextusok ismertetése mellett bemutatásra kerülnek a kutatás során szerzett megfigyelések és reflexiók is. A forráskritika részeként összesítem megállapításaimat és következtetéseimet a képi forrásanyagok feldolgozásának módjáról és annak korlátairól, illetve nehézségeiről.

A kutatás eredményei és tapasztalatai a "szocialista iskola" kultúrájában hátrahagyott értékek felmutatását segítik, ezen túl a vizsgálati módszerek összegzésével a neveléstörténeti vizsgálatok újabb színterjainak tudatosabb használatát támogatják. A megjelölt téma választása egyúttal

reflexió egyrészt a jelenkor általános és a középfokú oktatási intézmények átmenete közötti hiátusokra, másrészt a mai tanulóifjúság szakmai-gyakorlati készségeinek és jártasságainak hiányaira.

A PEDAGÓGUSOK SZAKMAI FEJLŐDÉSE AZ ISKOLA MINT SZERVEZET FÓKUSZÁBAN

Nemes-Németh Nóra, nemes.nemeth.nora@gmail.com

Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium

Az iskola, mint szervezet kulturális és szimbolikus aspektusainak vizsgálata az elmúlt évtizedekben egyre inkább a neveléstörténeti kutatók érdeklődésének homlokterébe került. Előadásomban bemutatom az iskolai kontextusba ágyazott szervezeti kultúra elemzésének jelentőségét, majd ismertetem a Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium szervezeti kultúrájáról készített vizsgálat eredményeit és értelmezési keretét. A szervezeti folyamatok áttekintése során az előadásban kiemelt hangsúlyt kap a pedagógusközösség szakmai fejlődésére hatást gyakorló kultúraelemek bemutatása. A törvényi szabályozás, a minősítési és előmeneteli rendszer, a képzési lehetőségek, a fenntartó anyagi forrásai mellett a tanárok szakmai fejlődésének mértékét maga a szervezet is alapvetően befolyásolja, támogatja vagy éppen gátolja azt. A szakmai fejlődés eredményessége tekintetében további összefüggések tárhatóak fel az olyan szervezeti szinten megragadható tényezők között, mint a vezetési stílus, a tanárok értékelése, a munkájukra érkező visszacsatolás, az iskolához kötődő alcsoportok, formális és informális közösségek hatása, a mentorálás, a munkahelyi tanulás, a pszichés és motivációs tényezők, valamint az iskola mindennapi gyakorlata.

NAPÓLEON EGYETEMFEJLŐDÉSI MODELLJE

Rosta Gabriella, rostagabriella@gmail.com

PTE - OTNDI

A modern neveléstudomány kialakulását nagymértékben befolyásolták a regionális jellemzők és a különböző országok tudományfejlődési modelljei. Ezek egyike az a napóleoni francia rendszer, amely a császárság politikájának megfelelően erősen központosított szisztémát alakított ki és a mai napig megőrizte centralizált voltát, különösen a felsőoktatás területén. Napóleon uralkodása alatt az oktatás irányítását az állam vette kézbe. Ilyen mértékű etatizációt azelőtt még soha nem tapasztalhattunk az oktatáspolitikában.

Napóleon hatalomra kerülése után egyik legfontosabb feladatának tartotta az oktatás mindenre kiterjedő, átgondolt reformját.

Azelőtt az oktatás a katolikus egyház (főleg a jezsuiták) kezében volt, a forradalom pedig gyakorlatilag megszüntette az egyetemeket, köztük az évszázadok óta az európai felsőoktatás fellegvárának számító párizsi Sorbonne-t is.

Napóleon a közigazgatás átszervezése során 45 régióra osztotta Franciaországot (1 régió kb. 3-4 magyar megyényi területnek felel meg) és régióként egy-egy középiskola létrehozását írja elő. Emellett létrehoz egy különleges katonai iskolát, és előkészíti a jogi, az orvostudományi és a gyógyszerészeti képzések átszervezését, amelyeket a forradalmi változások meglehetősen szétziláltak.

Napóleon kialakította azt a rendszert, ami lényegében a mai napig változatlan maradt. A neveléstörténészek szerint az oktatási rendszer fejlődésének egyik legjelentősebb dátuma 1806. május 10., Napóleon második oktatási törvényének hatályba lépése. A császár az iskolarendszer eddigi legnagyobb mértékű államosítását hajtotta végre. Az állami szerepvállalás megjelenését Magyarországon is megfigyelhetjük, bár az 1777-es Ratio Educationis ennél sokkal kisebb mértékben folyt bele az oktatásba, csak felügyelte a tananyagot és a tanárképzést.

A 19. században ez a rendszer alapjaiban nem változott. Természetesen az egyetemek száma, a hallgatók létszáma növekedett, de az állami monopólium a felsőoktatásban megmaradt. Népszerűsége miatt a Humboldt-i egyetemtípus példaértékűvé vált a franciák számára is és ez újabb reformokat hozott magával a századforduló előtt. A tanári kar a

korábbi néhány fő helyett már komolyabb létszámban, különböző rangok szerint működött.

A napóleoni struktúra csak az 1960-as években kezdett el felbomlani, de mondhatjuk, hogy a Császári Egyetem szelleme tovább él a francia oktatás rendszerében.

A LÉLEK VÉDELMEÉRT, A FEJLŐDÉS REMÉNYÉBEN - AVAGY A PSZICHOPEDAGÓGIA CÉLKITŰZÉSEINEK MINÉL SZÉLESEBB KÖRBE TÖRTÉNŐ MEGVALÓSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI, SAJÁTOS MEGKÖZELÍTÉSBE

Ladnai Attiláné, ladnai.attilane@uni-mate.hu

*MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi intézet, Gyógypedagógiai
Tanszék*

A pszichopedagógus tudása a tanulási, érzelmi és viselkedészavarok kezelésére, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek, tanulók, illetve a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok gyógypedagógiai megsegítésére irányul, ám egyes tevékenységeit illetően kompetenciaátfedések tapasztalhatók. A pszichopedagógus a lélek épségét a fejlődés elősegítőjeként tekinti, munkájában nyomatékosan jelenik meg a prevenció és a team szemlélet. Feladatvégzésének színterei számos területen (pl. köznevelés, szociális, gyermekjólét, egészségügy, büntetés-végrehajtás) megtalálhatók.

A pozitív pszichológia mozgalmának egyik meghatározó úttörője M.E.P. Seligman, aki elkötelezett a PERMA modell oktatásban történő alkalmazása mellett. A modell ismerete, alkalmazása és leképezése az oktatás nyelvére hozzájárulhat a diákok pszichológiai jóllétének javításához, az iskolai teljesítmény hatékonyabbá tételéhez, valamint a neveltek életminőségének növeléséhez. A modell használata arra épül, hogy az oktatási-nevelési folyamatnak nem csak az akadémiai értelemben vett teljesítményszint növekedésére kell irányulnia, hanem az emberi fejlődés és „boldogság” fokozására is.

A pszichopedagógia és Seligman fent részletezett törekvései számos ponton mutatnak azonos irányba. A speciális szükséglettel élők tanítása és nevelése meglehetősen összetett kérdés, hiszen különböző tanulási nehézségek, fejlődési kihívások, sajátos igények egyidejű és hatékony kezelésére lehet szükség a pszichopedagógiai intervenció során. Amennyiben e folyamat során a PERMA elemek fejlesztésére is jelentős hangsúly kerül, úgy annak pozitív hozadékai többszörösen fejthetik ki hatásukat.

Az előadásban bemutatásra kerül, hogy milyen lehetőségeket kínál a pozitív pszichológia a pszichopedagógia törekvéseinek megvalósulásában, mint pl. az egyéni tanulási utak támogatása, erősségek felismerése, kiemelés és pallérozása, a mentális egészség mértékének növelése,

szociális készségek fejlesztése, motiváció, kitartás támogatása, s nem utolsósorban az együttműködés (egymással, szülőkkel, intézményekkel) képessége.

Összességében a pszichopedagógia és a PERMA elemek együttes alkalmazása segíthet a speciális szükségletekkel élők egyre szélesebb körű igényeinek kielégítésében. Integrációjuk lehetővé teheti a kliensek/diákok számára, hogy egyre inkább pozitív önazonossággal rendelkezzenek, megbirkózzanak a (tanulási, illetve egyéb) nehézségeikkel és elégedett, sikeres, hatékony életet éljenek. Jelen kutatás, a témában fenti összefüggések mentén desk research módszerrel, elsődlegesen feltáró jelleggel valósult meg. Célja az elméleti keret konceptualizálása, valamint további ajánlások s a gyakorlatban végzett kutatások és alkalmazási lehetőségek (pl. mixed method típusú vizsgálatok) irányainak meghatározása.

INTERAKTÍV ÉS INNOVATÍV MÓDSZERTANI MEGOLDÁSOK A FELSŐOKTATÁS BÁZISÁN

Molnár György, molnar.gyorgy@uni-obuda.hu
Nagy Katalin, nagy.katalin@uni-obuda.hu
Nagy Enikő, nagy.eniko@nik.uni-obuda.hu
Óbudai Egyetem

Az interaktív és innovatív módszertani megoldások elengedhetetlenek a felsőoktatásban a diákok motiválásához, az oktatás hatékonyságának növeléséhez és a tudás megszerzésének élvezetesebbé tételéhez. Az alábbiakban néhány ilyen megoldás található:

Online tanulási platformok és kurzusok: Az online kurzusok és platformok lehetővé teszik a hallgatók számára, hogy saját ütemben tanuljanak, és válasszanak olyan kurzusokat, amelyek érdeklik őket. Az interaktív tartalmak, például videók, szimulációk és interaktív feladatok segítenek a hallgatóknak abban, hogy a tananyagot könnyebben megértsék.

Problémamegoldó alapú tanulás: Az oktatás középpontjában a problémamegoldás áll, ahol a diákok aktívan részt vesznek a valós élethelyzetekre épülő feladatokban. Ez segíti a kritikus gondolkodást és a gyakorlati készségek fejlesztését.

Flipped Classroom (Fordított tanterem): Ebben a módszerben a tanárok előzetesen online anyagokat biztosítanak a hallgatóknak, majd a tanórákon az interaktív gyakorlatokra és csoportos feladatokra összpontosítanak. Ez lehetővé teszi, hogy a diákok aktívan részt vegyenek az órákon, és a tanár segítségével mélyebben megértsék a tananyagot.

Mesterséges intelligencia (MI) és adaptív tanulási rendszerek: Az MI-alapú rendszerek nyomon követik a hallgatók haladását és személyre szabott tanácsokat, javaslatokat adnak nekik. Az adaptív rendszerek alkalmazkodnak a diákok egyedi tanulási stílusához és szükségleteihez.

Projektorientált tanulás: A hallgatókat olyan projektjeiken dolgoztatják, amelyek valós problémákat hoznak felszínre és megoldásokat keresnek. Ez növeli az együttműködést és a gyakorlati készségek fejlesztését.

Kollaboratív tanulási platformok: Az online vagy digitális platformok lehetővé teszik a diákok számára, hogy együttműködjenek társaikkal a világ bármely pontjáról. Az ilyen platformok segítenek a csoportmunka készségeinek fejlesztésében.

Virtuális valóság (VR) és kiterjesztett valóság (AR): Ezek a technológiák lehetővé teszik, hogy a diákok interaktívan fedezhessék fel a tananyagot. Például VR segítségével tudnak virtuális laboratóriumokban dolgozni vagy történelmi eseményeket megtapasztalni.

Game-Based Learning (Játékokon alapuló tanulás): Játékok segítségével a tanulás játékká alakítható, amely motiválja a diákokat a tanuláshoz. Játékokon keresztül a diákok gyakorolhatják és alkalmazhatják a tananyagot.

Ezen módszertani megoldások alkalmazása elősegíti a felsőoktatás interaktivitását és innovációját, miközben a hallgatóknak lehetőséget nyújt a személyre szabott tanulásra és a gyakorlati készségeik fejlesztésére. Az ilyen megoldások bevezetése hozzájárulhat a hallgatók teljesítményének javításához és a felsőoktatás minőségének emeléséhez. Előadásunkban egy konkrét kipróbált módszertani jó gyakorlatot mutatunk be az egyetemi hallgatók köréből.

PLENÁRIS ELŐADÁS-2

MI ÉS AZ MI

Buda András, buda.andras@arts.unideb.hu

Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

A mesterséges intelligencia (MI) 2022 végén robbant be a köztudatba a ChatGPT nyilvános megjelenésével. Rövid időn belül rendkívül nagy érdeklődést váltott ki a médiában, mivel a kérdésekre generált szövegeit sokan méltatták (Kevin, 2022), és így nagyon gyorsan hatalmas népszerűsége tette szert. Jó néhány hangzatos című írás jelent meg, melyek magát a mesterséges intelligenciát is a figyelem középpontjába állították (McGovern et al., 2022). Ezek az írások egyesekben nagy örömet, másokban bizonytalanságot, sőt esetenként félelmet generáltak, ahhoz hasonlóan történt mindez, mint ahogy korábban például a gőzgépek, a személyi számítógépek vagy éppen az internet elterjedésekor. A technikai újdonságok ugyanis csak sok-sok vita után épülnek be hétköznapjainkba, és akkor válnak teljesen természetessé, amikor már sikerül eloszlatni a velük kapcsolatos kétségek döntő többségét. A különbség talán az, hogy most a kérdőjelek még hangsúlyosabbak, mint a korábbi találmányoknál.

A mesterséges intelligencia esetén napjainkban még sok vita zajlik az előnyökkel és hátrányokkal kapcsolatban (Pimenov et al., 2023; Tlili et al., 2023). Az előadás ezt a vitát, a közös gondolkodást kívánja segíteni. Éppen ezért választ kíván adni olyan kérdésekre, melyek a mesterséges intelligencia dinamikus fejlődésével, megjelenési formáival kapcsolatosak. Áttekintést nyújt az alkalmazási lehetőségekről, ezen belül kiemelt hangsúlyt fektet az oktatási szektorban alkalmazható megoldásokra, illetve azokra a kihívásokra és lehetőségekre, melyekkel a tanárok és az oktatási intézmények szembesülnek az MI megoldások bevezetése során. Végezetül megfogalmazásra kerülnek olyan dilemmák, lehetséges fejlődési irányok, melyek újabb megválaszolandó kérdéseket vetnek fel.

PLENÁRIS ELŐADÁS-3

GOOGLE SCHOLAR ÉS ORCID HONLAPOK KAPCSOLATA

Mester Gyula, mester.gyula@bgk.uni-obuda.hu

*Óbudai Egyetem - Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar-
Biztonságtudományi Doktori Iskola*

Absztrakt

4. Tantárgy-pedagógiai kérdéskörök, módszertani megoldások szekció

ESETTANULMÁNYOS OKTATÁS ALKALMAZÁSA GYAKORLATVEZETŐ MENTORTANÁROK KÉPZÉSÉBEN

Makó Ferenc, mako.ferenc@uni-obuda.hu

*Óbudai Egyetem, Kandó Kálmán villamosmérnöki Kar, Trefort Ágoston
Mérnökpedagógiai Központ*

Az Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központja 2012-ben bocsát ki első alkalommal szakvizsgázott mentortanárokat, akik a tanárképzést folytató intézmények gyakorló iskoláiban mentortanári feladatokat látnak el, illetve pályakezdő pedagógusokat, gyakornokokat mentorálnak. Napjainkig közel 450 fő tett Központunkban gyakorlatvezető mentortanári szakvizsgát. Felkészítésükhöz új képzési innovációk, kutatási eredmények kapcsolódnak, így az esettanulmányos oktatás széleskörű alkalmazása. Az esettanulmányok, a jelöltek számára a mentorálási folyamatokban, a problémamegoldási helyzetekben mintaként szolgálhatnak, megkönnyítve ezzel az elméleti ismeretek elsajátítását és a későbbiekben segítve a mindennapi munkát. Az esettanulmányok alkalmazásával a mentorálás valós elemei kerülnek be a képzés szakelméleti folyamatába, a hallgatók az oktatók irányításával valódi mentorálási problémák megoldásán dolgozhatnak. Fejleszthető általa a mentorjelöltek reflektív értékelési készsége. Az első típust az értékelésre váró esettanulmányok jelentik (alanya – mentorálási spektrum, szerep, szituáció, esemény stb.). Ez a típus azt a kérdést helyezi középpontjába, hogy egy adott esetben mit tett(ek) a mentorok (vezetőtanárok) és a beszélgetés legfőbb célja annak értékelése, hogy az eljárás helyes volt-e. A képzésbeli alkalmazás a mentorálási folyamat tanulmányozását (Mentorálás módszertana I. kurzus) szolgálja, illetve a mentor szerepek és mentorálási tervek megismerésére irányul.

Az esettanulmányok második alkalmazott típusa a problémamegoldó/döntésre váró esettanulmány. A résztvevők szembesülnek egy-egy meghatározott mentorálási problémával és a helyzetgyakorlat felszólítja őket, hogy vegyék számba a lehetséges válaszlehetőségeket. Az esettanulmány típus a fejlesztési problémák megoldásában (Tanári kompetenciafejlesztés kurzus) kerül alkalmazásra.

Az általános felmérésre vonatkozó típusban megadjuk a szükséges információkat, de azok csak implicit módon állnak rendelkezésre. Ez a feladattípus a problémát komplex összefüggéseiben jeleníti meg. A helyzetet ismeret-gazdag kontextusban, szemléletes és sokoldalú bemutatással exponáljuk úgy, hogy a hallgatók tudományos igényű

vizsgálódásokat is folytathassanak. Ez a típus a mentori munka gyakorlati tervezésében (Mentorálás gyakorlat kurzus) kerül felhasználásra.

Az összehasonlító esettanulmányok esetében a cél az, hogy szisztematikusan összehasonlítsuk több ország mentor rendszerét és működési gyakorlatát, elemezzük az egyes kérdésekhez való hozzáállás eltéréseit, elősegítve ezzel az innovatív hazai adaptációkat (pedagógiai-, szakmódszertani-, összefüggő iskolai gyakorlatok megvalósítása).

A problémamegoldás folyamatát, lépéseit, alternatíváit és azok értékelését, majd eredményét PPT prezentáció, illetve interaktív tábla használatával jelenítjük meg a problémamegoldó folyamatokban.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ VÉGZŐS SZAKKÉPZŐ ISKOLÁS TANULÓINAK SZOCIOÖKONÓMIAI HÁTTERE- TANULÓI KÉRDŐÍVES KUTATÁSUNK EREDMÉNYEI TÜKRÉBEN

Vályogos Krisztina, krisztinavalogos@gmail.com
Debreceni Egyetem

A fejlett társadalmak oktatási rendszerében a méltányosság és az egyenlő hozzáférés biztosítja az alacsonyabb társadalmi státusú családok gyermekei számára az iskolázottsági, a foglalkoztatottsági és végső soron a társadalmi mobilitás lehetőségét (Ostorics, Szalay, Szepesi & Vadász, 2016). A legalacsonyabb társadalmi státusú családok gyermekei legnagyobb valószínűséggel az érettségit nem adó szakmai képzéseket választják (Róbert, 1991; Fehérvári 1996, 2013) Kutatásunkban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy mely gazdasági-társadalmi jellemzők mentén azonosíthatóak a szakképző iskolai programtípust választó családok.

Tanulói kérdőíves kutatásunk 2022. november és 2023. május között zajlott az észak-alföldi régió végzős szakképző iskolás tanulói körében (N=600).

A végzős szakképző iskolai tanulók családi hátterének, gazdasági-társadalmi helyzetének feltárására összetett szocioökonómiai mutatót készítettünk, mely segítségével beazonosítottuk a 3 éves szakmai képzést választó családok három csoportját. Ezen családokat jellemző szocioökonómiai jegyeik alapján többes hátránnyal bíró, szakmunkás és középosztálybeli családoknak neveztünk el. A többes hátránnyal bíró sokgyermekes családok, jellemzően községben vagy kis városban élnek, a szülők alapfokú, többségében általános iskolai végzettségűek, az apa keresetéből élnek, jóval a szakképző iskolai átlag alatti anyagi helyzetben. A szakmunkás családok elnevezésüket a szülők legjellemzőbb iskolai végzettségéről kapták, mindét szülő dolgozik, az átlaghoz alulról közelítő gazdasági helyzetben, jellemzően 3 gyermekük van és községben vagy kis városban élnek. A legmagasabb státusú csoportot a középosztálybeli családok alkotják, ahol mindkét szülő középfokú, legnagyobb arányban szakközépiskolai végzettségű és mindkét szülő aktívan dolgozik, ezen 2-3 gyermekes családok a szakképzős átlagnak megfelelő anyagi helyzetben élnek.

A MUNKAHELYI PSZICHOTERROR MEGJELENÉSE

Szűcs-Kanda Emőke, emoke.kanda@gmail.com

Pannon Egyetem

Napjainkban – amikor talán túl vagyunk a Covid-19 járványon, és háborús konfliktus zajlik körülöttünk – kevesebb figyelmet fordítunk a munkahelyi légkörre, hiszen a fókusz most más területekre helyeződik át. Ebben a helyzetben, örülünk, hogy dolgozhatunk – bármilyenek is legyenek a körülmények, még akkor is, ha az mérgező – vagy van lehetőségünk ezen változtatni.

Hiszek abban, hogy mindig van esély a pozitív irányú változásra, ezért a tanulmányomban a munkahelyi pszichoterror jelenségét szeretném bemutatni a szakirodalom és esettanulmányok segítségével. A dolgozatomban egy jogi és orvosi esettanulmány bemutatásával szeretnék rávilágítani a munkahelyi pszichoterror jelenségének összetettségére, és ezzel együtt a megoldási lehetőségekre is.

A tanulmányom célja, hogy széleskörű információt adjak különböző tudományterületek segítségével a mobbingről azért, hogy felkészülten és hatékonyan tudjuk kezelni.

Kulcsszavak: mérgező, légkör, munkahely, jelenség

KUTATÁSALAPÚ TANTERVFEJLESZTÉS AZ EURÓPAI MŰVÉSZETI FELSŐOKTATÁS GYAKORLATÁBAN

Bényei Judit, benyeij@mome.hu
Erhardt Miklós, merhardt@mome.hu
Illés Anikó, anikoilles@mome.hu
Szerencsés Rita, szerencses.rita@mome.hu
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Az előadás a szakmai tanárképzés tágan vett horizontján, a művészeti tanárképzési területén jelenlevő mérési kihívásokról számol be. Interdiszciplináris alkotói-kutatói csoportban, pedagógus, szociológus, pszichológus kutatók művész oktatókkal együtt folyamatosan dolgoztak 3 éven át egy kutatásalapú tantervfejlesztésen. A téma a művészeti felsőoktatás egy új területe volt, melyre jellemzően még nem alakultak ki oktatási módszertanok, rendszerezett tematikák. Ez a téma az utóbbi évtizedekben elterjedő művészeti gyakorlat, azaz a társadalommal új kapcsolatra lépő, és a közösségi gyakorlatokat erősítő köztéri művészetnek (Public Art- PA) az újragondolása a hallgatók kompetencia fejlesztése oldaláról. A téma kutatására és az erre épülő mintakurzusok fejlesztésére megalakult PARTGO (Public Art Pedagogy) projekt négy európai művészeti felsőoktatási intézmény együttműködésével jött létre.

A projekt célja olyan művészetpedagógiai modulok, mintakurzusok létrehozása és kipróbálása volt, melyek nemzetközi jelenléttel valósulnak meg, mind oktatói, mind hallgatói oldalról. A PA oktatásának innovatív pedagógiai módszertanát megelőzte, illetve végigkísérte egy kutatási tevékenység is. Akciókutatásunk elsősorban a PA fogalmának meghatározását és a vonatkozó oktatás-módszertani jó gyakorlatok összegyűjtését és elemzését célozta. Hangsúlyt helyeztünk a megvalósulás személyi, intézményi, kulturális és materiális aspektusaira is.

Jelen előadásunkban a művészeti felsőoktatás területén tapasztalható sajátosságok tükrében reflektálunk a kutatási eredményekre. Ezen sajátosságok egyike, hogy az oktató művészek jellemzően a szakmai hagyományokra támaszkodnak oktatói munkájuk során, kevésbé tudnak megalapozott pedagógiai ismertekre hagyatkozni, mivel gyakran tanári tanulmányokat (sem elméletit, sem tantárgy-pedagógiait) nem folytattak. Az általuk kidolgozott és kipróbált módszerek a PA oktatás fejlesztését szolgálták, s a folyamatos mérés és visszacsatolás lehetőséget adott az oktatás-módszertani fejlődésre és a reflexióra is. Ezeket a pontokat sikerült megragadnunk kérdőívek, interjúk felvételével és a pilot modulok

résztevéő megfigyelésével. Kvalitatív és kvantitatív módszerek együttes alkalmazásával a képzési szintek és formák, az oktatói és hallgató hozzáállás, a csoportmunka, az akadémiai év ritmusa, az anyagi és menedzsment kihívások stb. azonosítása és reflektálása során szerteágazó problémakört sikerült feltárni és alkalmazási javaslatokká fordítani. Kutatásalapú fejlesztésünk reményeink szerint hozzájárul a művészeti felsőoktatás módszertanához egy folyamatosan és dinamikuson változó művészetfogalom oktatási helyzetben való integrálásával.

5. EFFECTIVE EDUCATION SZEKCIÓ

A TUDÁSGAZDASÁG FELSŐOKTATÁSI KIHÍVÁSAI A 21. SZÁZADBAN

Vass Vilmos, vass.vilmos@uni-obuda.hu

*Óbudai Egyetem, Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar, Trefort Ágoston
Mérnökpedagógiai Központ*

Az előadás bevezetője a régi universitas eszméjét és működési modelljeit járja körül, megadva az előadás történelmi kontextusát és alapkérdéseit. Az utóbbi évtizedekben egyre inkább előtérbe került a technológiai fejlődés, a tudás újraértelmezése, valamint a tudástőke gazdasági összefüggéseinek az elemzése. Közismert, hogy a magasabb iskolai végzettség, a tanulás minőségének javítása, a tudástőke fejlesztése és a gazdaság versenyképessége között erős összefüggés mutatható ki. Egyszerűbben fogalmazva a tudás minősége egy adott ország fejlődésének a kulcsa. A tudásintenzív gazdaság és a tudásalapú társadalmi fejlődés egyaránt előtérbe helyezi a képességek eredményes és hatékony fejlesztését.

Ennek megfelelően, az első részben a téma szempontjából releváns alapvető fogalmakat (tudásgazdaság, egész életen át tartó tanulás, 21. századi képességek, skill gap) mutatom be, a tudásgazdaság és a 21. századi kompetenciák összefüggéseinek két forgatókönyvét (standardizáció, flexibilitás) és ez utóbbi esetben két jellemzőjét, az erősödő transzverzalizációt és a nem kognitív készségek előtérbe kerülését részletezem. Ezt követően kerül sor a tudásgazdaság és a felsőoktatás összefüggéseinek, oktatási kihívásainak az elemzésére, különös tekintettel a World Economic Forum 2025-ös előrejelzésére és a reskilling fogalmára vonatkozóan. Végül, de nem utolsósorban az előadást összegzés zárja, amelynek keretén belül sor kerül néhány dilemma megfogalmazására, amelyek révén közösen gondolkodhatunk a felsőoktatás jövőjéről, a tanulásszervezési és oktatás-módszertani kihívásokról.

Célom, hogy rávilágítsak a digitálisnak nevezett oktatás fontosságára. A hiányosságára, ami további problémák forrása lehet az elkövetkezendő évek várható változásai miatt, illetve a nevezett oktatási forma alkalmazásának mellőzéséből adódó további generációs szakadék szélesedésére.

A tanulmány eredményeként, a hipotézisek igazolását várom, aminek alapjául a már korábban hasonló témakörben végzett vizsgálataim adnak adatot. A vizsgált populáció, szakközépiskolai, valamint technikus diákok és oktatók, akiket online kérdőíves felméréssel kérdeztem.

A REJTETT TANTERV ARCAI ÉS INTERKULTURÁLIS HATÁSAI

Tomory Ibolya, tomory.ibolya@tmpk.uni-obuda.hu
Óbudai Egyetem KVK-TMPK

A nevelési-oktatási folyamatok ún. rejtett tantervéhez kapcsolódik minden információ, hiedelem, hozzáállás, viselkedésmód, ami nincs összhangban az iskola formális pedagógiai programjával, tantervével, annak hitvallásával. Úgy határozhatjuk meg, hogy egy iskolarendszerben, intézményben informálisan és általában nem szándékos/tudatos jelenségek, hozzáállások, megnyilvánulások, viselkedések és hatások összessége. A rejtett tanterv nemcsak az egyén, hanem általában a társadalmi rendszer és folyamatok formálásában is szerepet játszik. A rejtett tanterv olyan sztereotípiákat válthat ki, amelyekkel reprodukálhatja a kulturális elfogultságot; és néha maguk a pedagógusok sem veszik észre, mire utal egy ártalmatlan sztereotípiára. Napjainkban úgy tűnik, hogy a rejtett tanterv hatása fokozottan jelentkezik és kerül fókuszba, aminek egyik jele az iskolán kívüli ismeretek szerzése olyan témákban, amelyek nem szerepelnek az iskolák pedagógiai programjában vagy a pedagógusok terveiben. Másik oldala az iskolai tanár-tanuló interakciókban megjelenő implicit célok és követelmények, melyek jelentős hatással vannak az explicit célok megvalósítására, ami multikulturális környezetben különösen jelentős. A viszonylag kevés ide vonatkozó forrásokból összegezhető megállapításokat véve alapul, a tanulmány képet ad a tanulásra és tanulói viselkedésre gyakorolt rejtett hatásokról, az iskolai nevelés és siker szociális és egyéb összefüggéseiről, és néhány következtetéssel felhívja a figyelmet a tanításra vonatkozóan.

A MAGYAR ÉS SZLOVÁK ÓVODAI RENDSZER ÉS ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉS HASONLÓSÁGAI ÉS ELTÉRÉSEI

Kerekes Valéria, kerekes.valeria@tok.elte.hu

Böddi Zsófia, boddi.zsofia@tok.elte.hu

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
Neveléstudományi Tanszék*

Lívia Fenyvesiová, lfenyvesiova@ukf.sk

Eleonóra Mendelová, emendelova@ukf.sk

Katedra pedagogiky PF Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Magyarországon a gyermekek hároméves korától kötelező az óvodai nevelésben történő részvétel, melyet a tankötelezettség eléréséig, azaz hatéves korig vagy legfeljebb még egy évig folytathatnak. (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről). Az óvodák sajátosságait, gyermek- és óvodapedagógus képét és tevékenységeit a 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról tartalmi szabályozó határozza meg. A magyar óvodai rendszerben a szabad játéknak és a játékba ágyazott tanulásnak döntő szerepe van. Fókuszában a gyerekek különböző képességeinek fejlesztése, fejlődésének támogatása áll, melynek segítségével eljutnak az iskolakészültség szintjére.

A magyar óvodapedagógus-képzés a 19. századra nyúlik vissza, majd a 20. században fogalmazódtak meg az óvodai nevelés első szabályozói. Az 1958-ban kiadott rendeletnek köszönhetően a szakiskolák mellett a felsőoktatási szinten is megkezdődött az óvodapedagógus-képzés. 1993 után már csak a főiskolák biztosítottak óvóképzést hallgatóknak (Golyán, 2018). Jelenleg az óvodapedagógus-képzés egyetemeken, bachelor (BA) szinten történik, nappali-és levelező tagozatos munkarendben. A képzési- és kimeneti követelmények (KKK) (18/2016. (VIII.5.) Emberi Erőforrások Minisztériuma rendelet 3. sz. IX. 4. fejezete) egyértelműen meghatározzák az óvodapedagógusi hivatás kritériumait.

Az óvodai nevelés rendszerét Szlovákiában az ún. Iskolai törvény határozza meg (Zákon č.245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní), amely alapján az óvoda az iskolarendszer szerves része, és a 3 és 6 éves gyermekek nevelését és oktatását biztosítja. Törvénymódosítás alapján 2021. szeptember 1-től minden olyan gyermek számára kötelező az óvodai nevelésben való részvétel, aki augusztus 31-ig betölti az ötödik életévét, és szeptember 1-től megkezdheti az általános iskolai tankötelezettséget.

A 173/2023 számú rendelet alapján (a pedagógiai alkalmazottak és szakmai alkalmazottak képesítésének feltételei) az óvóképzés Szlovákiában jelenleg két módon történik: a középiskolai oktatás keretén belül (pedagógiai szakközépiskolák), valamint az egyetemi képzésen belül (BA szintű képzés). A törvény lehetővé teszi a felsőoktatás keretein belül az óvodapedagógus szakot mester szinten is elvégezni, ám jelenleg nincs olyan akkreditált képzési program Szlovákiában, amely ilyen típusú képzést biztosítana. Az óvodapedagógusi hivatás feltételeit Szlovákiában az Iskolaügyi minisztériumi rendelet (39/2017) szakmai szándékban fogalmazza meg, melyek három területre fókuszálnak: a gyermek, nevelési-oktatási folyamat, pedagógus.

Előadásunk röviden bemutatja a magyar és a szlovák óvodai-, és óvodapedagógus-képzési rendszerek hasonlóságait és különbségeit. Hiszünk abban, hogy a nemzetközi tapasztalatok cseréje mindkét országban támogathatja a pedagógusképzés fejlesztését.

A SZAKMATANULÁS, MINT A PIRAMIS CSÚCSA

Csillei Béla, belacsillei@gmail.com

Óbudai Egyetem

A kutatás tárgya annak vizsgálata, hogy a szegregátumokban élő fiatalok számára miért az egyetlen továbbtanulási cél a szakképzésbe történő bejutás? Tény, hogy szakmunkástanuló az lesz, akit a kemény társadalmi determinánsok erre a területre sodornak. Értékorientációjukat, értékválasztásukat és szükségleteiket befolyásolja az a szociokulturális mező, melyben élnek. A cél a szolnoki szegregátumokban élő hátrányos helyzetű roma és nem roma fiatalok tanulási és továbbtanulási esélyeinek helyzetfeltárása. Az, hogy a közösségi összefogás, a megfelelően nyújtott segítségadás ad-e esélyt komolyabb továbbtanulási szándék kibontakoztatására. Azért, hogy az elzárt közösségben élő fiatalok képesek legyenek kitörni abból a fizikai és szellemi gettóból, melybe a deprivációs helyzetük és a kölcsönösen létező előítélet bezárta őket. A közösségi házak feladatvállalása a művelődés, a tanulás, a továbbképzés és a szabadidő hasznos eltöltése programja megvalósításában a főként romák lakta szegregátumokban kiemelt jelentőséggel bír. Az itt élők hátrányos-, halmozottan hátrányos helyzetű, többségében önkormányzati lakásokban élő roma és nem roma családok ugyan elfogadják a tanulás, a szakképzettség megszerzésének szükségességét, maguk azonban nem tesznek semmit ezen célok eléréseért. Ez a kvalitatív kutatás, a mélyinterjúk, kiscsoportos interjúk, a fókuszcsoportos interjúk alapján a szegregátumi lét miatt hiteles. Ennek során azt is vizsgálom, hogy a kapcsolatba kerülő gyerekek-családok tekintetében milyen mértékben korlátozza a továbbtanulási szándékot a hátrányos helyzet, a rossz szocioökonómiai státusz, a tanulás iránti óhaj és hatékonyság, a szülő-gyermek konfliktus, a munkanélküliség, az elhanyagoló szülői minta. A fő kérdés az, hogy miért természetes ezeknek a fiataloknak a szakképzésbe történő belépés. Továbbá annak vizsgálata, hogy a szegregátumban működő Községi Ház képes-e felkelteni a fiatalokban a művelődés és a tanulás, a szabadidő értelmes eltöltése iránti igényt. A kutatás alapja az ÉAOP „Szolnok, Nyugati városrész szociális rehabilitációja” projekt keretében ötödik éve folytatott szakmai munka. A Szolnok, Tücsök úti Községi Házban dolgozom szakértőként-mentorként a másik három szolnoki szegregátum TOP pályázatokkal létrejött közösségi házak munkáját is segítem. A célcsoport valamennyi telepen az ott élő családok, fiatalok és idősebbek. A kutatás a jelenleg is zajló, ill. a már elkészült kérdőíves interjúk, a helyszíni felmérés és a személyes mélyinterjúk következtében összegzésként helyzetelemzést, az arra épülő szakmai

javaslatot, valamint a tanulás iránti motiváció felkeltésének gyakorlat tapasztalatait összegzi. Ennek a kutatásnak egy szegmense az itteni fiatalok továbbtanulása vizsgálata, a szakképzés, mint egyetlen cél megértése. A teljes kutatás célja a hátrányos helyzetű, szegregátumokban élő emberek számára a társadalmi esélyteremtés, a tanulás/továbbtanulás segítése, a szabadidő hasznos eltöltése a Közösségi Ház/ak segítségével.

EMPOWERING FUTURES: ENHANCING LANGUAGE EDUCATION IN HIGHER LEARNING INSTITUTIONS

Maier Enikő, Szabó Roland, Mali Izabella, enikomaior@partium.ro, rolandszabo@partium.ro, izabellamali@partium.ro
Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad, Románia

The objective of our research study was to assess the English language proficiency of first-year students in the Department of Economics of Partium Christian University. Specifically, the research aimed to compare their proficiency levels with the internationally recognized B2 level.

Additionally, we analyzed the feasibility of imparting these language skills under ideal conditions, quantifying the percentage of proficiency realistically attainable. The study's ultimate goal was to ascertain the practical level of English language development among B1 and A2 level economics students throughout their academic journey at PCU. This investigation sought to identify areas where students require further development and delineate the specific skills needing improvement. Moreover, the study explored effective teaching methods and tasks to enhance these skills.

MEGVÁLTOZOTT VILÁGBAN MEGVÁLTOZOTT OKTATÁS, AVAGY OKTATÁS DIGITÁLIS TECHNOLOGIÁK SEGÍTSÉGÉVEL

Kolacsek Sándor, hungaricumkola@gmail.com
DUE Bánki Donát Technikum

A COVID-19 járvány olyan helyzetet teremtett, ami miatt az oktatási rendszerünk átszerveződött, hogy hasonlóan más országokhoz kihasználja a digitális technológia nyújtotta lehetőségeket.

Ezzel ellentétben több olyan intézményről tudunk, ahol ezek a technikák erősen a háttérbe szorultak. Az alacsony digitális kompetencia szint adódhatott a stabil internetkapcsolat hiányából, valamint az oktatási célokra alkalmas, megfelelő digitális terek hozzáférhetetlenségéből. Ezen felül az oktatók inkompetenciája is befolyásolta. Ma már teljesen világossá vált, hogy a vegyes, vagy hibrid tanításnak nevezett oktatási formának van létjogosultsága és az ehhez szükséges feltételeket kell megteremteni, mind technikailag, mind pedig az oktatók képzettségi szintjének emelésével.

Előadásomban és a későbbi tanulmányomban az oktatás megváltozott feltételeinek a lehetőségeire és a még felmerülő hiányosságokra világítok rá.

Először a feltételeket veszem górcső alá. A digitális technológiák térnyerése, nagymértékben elősegíti a hatékony oktatás megteremtését, viszont a meglévő hiányosságok nehezítik az alkalmazást. Ilyenek, a tárgyi, a személyi és a szocializációs háttér. Ezek bármelyikének a hiánya ellehetetleníti az említett oktatási forma alkalmazását. Bemutatom a generáció változásából adódó nehézségeket, azt a szakadékot, amit a generációk nagymértékű változása idézett elő.

Két hipotézist állítottam fel a témában.

- Az első hipotézisben a digitális eszközök, járvány utáni használatának fontosságát igazolom, vagy vetem el.
- A második hipotézisben a generációk közötti szakadék meglétét és szélesedését igazolom/ vetem el.

Céлом, hogy rávilágítsak a digitálisnak nevezett oktatás fontosságára. A hiányosságára, amik további problémák forrása lehet az elkövetkezendő évek várható változásai miatt, illetve a nevezett oktatási forma

alkalmazásának mellőzéséből adódó további generációs szakadék szélesedésére.

A tanulmány eredményeként, a hipotézisek igazolását várom, aminek alapjául a már korábban hasonló témakörben végzett vizsgálataim adnak adatot. A vizsgált populáció, szakközépiskolai, valamint technikus diákok és oktatók, akiket online kérdőíves felméréssel kérdeztem.

Kulcsszavak: újratervezés, digitális kihívás, digitális kompetencia, változások, jövő

TANULÓK INSPIRÁCIÓJA: MOTIVÁCIÓ ÉS FÖLDRAJZTANÍTÁS ÚJ PERSPEKTÍVÁKBÓL

Béres András, beres.andras2@pte.hu
Pécsi Tudományegyetem

A kutatás fókuszában olyan módszerek és munkaformák szisztematikus elemzése áll, melyek a tanulás és tanítás folyamatába hatékonyan bevonják a tanulókat. Céлом az volt, hogy egy adott földrajzi téma (hidroszféra) tanítása során a diákokat a lehetőségekhez mérten minél jobban foglalkoztassam, így a tanórákon különböző formában a tanulás folyamatában alkalmaztam: szabaduló szobát, adatelemző és matematikai feladatokat, vitát, kooperatív- és kollaboratív munkát, illetve atlaszközpontú feladatot. A vizsgálat során empirikusan igazoltam, hogy a gyakorlatban alkalmazott módszerek és munkaformák jelentősen növelik a tanulási motivációt, amint azt kérdőíves felmérés eredményei is alátámasztják. Ezenkívül a megfigyelések azt mutatják, hogy ezen stratégiák elősegítik a diákok aktív részvételét a közös munkában is. A dolgozat eredménye, hogy a diákok magas mértékű órai foglalkoztatása, eredményesebb és számos előnyt hordoz magában, így a frontális oktatás szerepe minimálisra csökkenthető különböző eszközökkel, gyakorlattal. A kutatás eredményei alkalmazhatók valamennyi természettudományos tanulási környezetben.

6. FELSŐOKTATÁS-PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK SZEKCIÓ

„ NEM SZERETNÉM TANÍTANI, MERT NEM ISMEREM” - TANÁRSZAKOS HALLGATÓK MEGLÁTÁSAI A KOMPLEX TERMÉSZETTUDOMÁNYOS OKTATÁSRÓL

Janecskó Liliána Lenke, janecsko.liliana@gmail.com

Chrappán Magdolna, chrappanm@gmail.com

Debreceni Egyetem

A szakgimnáziumokban a 2016/17-es tanévben bevezetésre került a komplex természettudományos tantárgy, melyet a természettudomány-környezettan szakos pedagógusok mellett a legalább egy reál szakkal (biológia, fizika, földrajz, kémia) rendelkező tanárok is tanítanak. A komplex természettudományos tantárgyak térnyerése meghatározta kutatásunk célját, felmérni a legalább egy reál szakkal rendelkező tanár szakos hallgatók attitűdjét a komplex oktatás iránt és megismerni a hozzáállást kialakító tényezőket.

A Debreceni Egyetem reál szakkal rendelkező tanár szakos hallgatóinak a nyitottságát kevert (kvalitatív: szakirodalmi feltárás, fókuszcsoporthoz- és mélyinterjú és kvantitatív: az interjúk eredményeinek felhasználásával készített kérdőíves attitűdvizsgálat, mely tartalmazza a Cloninger-féle temperamentum és karakter kérdőívet) kutatási módszerrel mértük fel. A kérdőíves adatgyűjtésre 2022-2023 között került sor a Debreceni Egyetem reál szakos tanárjelöltjeinek részvételével (n=91). A kérdőív átlagos Cronbach- alfa értéke 0,801, amely alapján a kérdőív megbízhatónak tekinthető.

A kérdőív eredményei alapján a tanár szakos hallgatók komplex oktatás iránti nyitottságát befolyásolta a komplex oktatásról szerzett előzetes ismereteiknek mértéke és ennek hiányából adódó félelmek. A hallgatók 85%-a (77 fő) nyilatkozott úgy, hogy fél attól, hogy a komplex oktatás elterjedésével eltűnne saját, autonóm természettudományos szakja, ezért elutasító a komplex iránt. A kérdőív eredményei szerint a hallgatók hozzáállását a magyar természettudományos oktatásról alkotott elképzeléseik és a természettudományos oktatás hagyományai is befolyásolták. A hallgatók 45%-a (41 fő) szerint a komplex oktatás nem lehet sikeres, mert nem képezi a magyar természettudományos oktatás szerves részét az autonóm tantárgyi oktatás dominanciája miatt. A hallgatók nyitottsága és a komplex oktatás hagyományainak megítélése $p < 0,01$ szinten szignifikáns.

A tanár szakos hallgatók nyitottságát meghatározó tényezők megismerésével szeretnénk elősegíteni a tanárjelöltek pozitív szemléletformálását a komplex természettudományos oktatás iránti.

MÓDSZEREINKBEN A HIBA? A KUTATÁSALAPÚ KÉMIA TANULÁS POTENCIÁLJA

Pető Vanda, p.vanda14@gmail.com

Chrappán Magdolna, chrappanm@gmail.com

Debreceni Egyetem Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet

A tanulóközpontú oktatási stratégiák, mint amilyen a kutatásalapú tanulás (IBL) is, jótékony hatással vannak a diákok attitűdjére, miközben más értékes szkillket is fejleszthetnek (Reid & Ali, 2020). Előadásunkban egy olyan kutatás pilot tesztjének jelentősebb tanulságait kívánjuk ismertetni, amely az IBL és egyéb tanulóközpontú stratégiák kémiaórákon való jelenlétét és a tanulók tantárgyi attitűdjére gyakorolt hatását igyekszik feltárni.

Válaszadóink (N=123) a Debreceni Egyetem tanár szakos hallgatói voltak, akik retrospektív módon adtak számot arról, hogyan zajlottak a középiskolai kémiaóráik, illetve hogy ezeknek melyek voltak a kedvelt és melyek a kevésbé kedvelt aspektusai számukra. A kitöltők válaszait SPSS programmal elemeztük, és megerősödött a szakirodalomban, illetve statisztikai jelentésekben (Awan & Sarwar, 2011; Malmos & Chrappán, 2016 ; OECD, 2016) is gyakran fellelhető megállapítás: a kémia kedveltségi rátája nagyon alacsony. A válaszadóink közül mindösszesen 5 ember értett teljesen mértékben egyet azzal az állítással, hogy várta a kémiaórákat, miközben arra a kérdésre, hogy látták-e értelmét a tantárgynak, 44-en teljes mértékben igenlő választ adtak. Ennélfogva úgy véljük, nem gyökerezik olyan mélyen a kémiával kapcsolatos elutasító hozzáállás, hogy a megfelelő módszerek alkalmazásával ne lehetne enyhíteni azt.

Feltártuk, hogy ugyan a hagyományos módszerek (pl. frontális óratartás, tanár diktálása) domináltak a válaszadók kémiaóráin, már fellelhetőek voltak az IBL-lel jobban összeegyeztethető technikák is, például a válaszadók több mint fele tapasztalt legalább néhány kémiaórát, amelyen nyílt végű kérdések is teret kaptak.

Vizsgálatunkból látható, hogy bár az IBL megvalósításának számos előnye van, léteznek diákok által kevésbé értékelt aspektusai is. Erre tipikus példa az, hogy a tanulók nehezen tudnak alkalmazkodni a megnövekedett felelősségükhöz, bár ez a nehézség orvosolható, ha megfelelően választjuk meg az IBL típusát, ideális egyensúlyt teremtve a diákok szabadsága és a tanári segítségnyújtás mértéke között.

A válaszadóink 25%-a szerint a diákok számára egy pozitív kémiaóra legértékesebb komponense az érdekesség és változatosság lenne. A változatosság és a tanár facilitátor szerepe – azaz a diákok tevékenykedtetése – között korreláció ($r=0,43$) figyelhető meg. Ebből kiindulva az IBL mint diákközpontú stratégia érdekesebbé, szerethetőbbé teheti a kémiaórákat. Kiaknázható volna továbbá a kutatásalapú tanulásnak az az előnye, hogy gyakorlati szakképítést is fejleszt. A tanulók minőségi kémiaórával szemben támasztott elvárásai között a sok kísérlet mellett ugyanis szerepel a gyakorlatiaság is.

Összességében elmondható, hogy a kutatásalapú tanulás tényezői kevésbé vannak jelen a kémiaórákon annak ellenére, hogy sok olyan jellemzője van, melyeket tudatosan alkalmazva pozitív irányba lehetne eltolni a kémia tanítási-tanulási folyamatát.

INFORMÁLIS TANULÁS A SZAKKÉPZÉSBEN, ELTÉRŐ SZAKMÁK VIZSGÁLATA ALAPJÁN

Benke Magdolna, magdolna.benke@gmail.com

Debreceni Egyetem, CHERD

Haba Anikó, aniko.haba@gmail.com

HERA

Dorogi Alexandra, dorogi.alexandra@gmail.com

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola

Tomasz Rachwał, tj.rachwal@gmail.com

Krakkói Közgazdaságtudományi Egyetem

Kutatásunk középpontjában a megfigyelésen alapuló tanulás áll, a szakképzésben ISCED 3. szintű szakképesítés megszerzésére készülő szakmunkástanulók körében. Munkánk a szakképzésben részt vevő tanulók között kialakuló, egymás tevékenységének megfigyelésén alapuló kooperatív tanulás mellett tágabb hatásokkal is foglalkozik. Lényeges elemét képezi vizsgálatunknak az a tanulási folyamat, amely a felnőttek munka közben történő megfigyelése révén születik, otthon a családban, az ismeretségi körben, illetve televíziós és internetes szakmai programok megtekintése által. A kutatás elméleti háttere a konnektivizmus tanuláselmélete és a helyhez kötött megismerés elmélete. A konnektivista tanuláselmélet szerint a tanulás sokféle módon és formában történik, gyakorlati közösségekben, személyes hálózatokban, munkával kapcsolatos feladatok elvégzésén keresztül (Siemens, 2018). A szituált megismerés szerint a tanulók mások megfigyeléséből és a gyakorlatból szerezhettek tudást. A szituációs tanulás nagy hangsúlyt fektet a kapcsolatokra, a másokkal való interakciókra (Brown et al., 1989; Lave & Wenger, 1991, Billett, 1996). A középfokú szakképzés alsó ágában tanuló szakmunkástanulók formális tanulókkal kapcsolatos kudarcjai (Benke & Rachwał, 2022), miatt különös jelentőségű esetükben a megfigyelésen alapuló tanulás vizsgálata. Kutatásunkban a középfokú szakképzés alsó ágán belül a gyakorlatigényes szakmákban tanuló diákokat céloztuk meg. 2022 tavaszán egy magyar-lengyel online kérdőíves felmérésben 131 magyar és 110 lengyel tanuló részvételével feltártuk a megfigyeléssel és együttműködéssel kapcsolatos informális tanulás mértékét. A változók közötti kapcsolatok kimutatására Chi² és Fischer-tesztet alkalmaztunk. Kutatásunk a felmérés válaszait mutatja be, és a kérdéselemek, mint változók és a befolyásoló tényezők kapcsolatát vizsgálja. Az eredmények azt mutatják, hogy a mások munka közbeni megfigyelésének különböző módjai fontos szerepet játszanak a szakma elsajátításának folyamatában. Rávilágítottunk a diákok között a barátságok és a bizalom fontosságára. Újszerű eleme kutatásunknak a csoportmunka, a közös gyakorlatok iránti

erős igény bemutatása. Arra a következtetésre jutottunk, hogy a tanulók érdeklődésének és aktivitásának különböző formái gyakran erősítik egymást. Az adatok azt sugallják, hogy az iskolai műhelyekben nagyobb lehetőség van a diákok által kedvelt és igényelt csoportmunkára, és így az egymástól való tanulásra, mint a kihelyezett vállalati környezetben. Az eddigi eredmények megerősítik a felmérés szándékait, de azok pontosításához további, nagyobb mintán végzett kutatásokra van szükség. A korábbi kvantitatív vizsgálatokat a magyar adatokra vonatkozóan kiegészítettük az egyes szakmák vizsgálatával. Habár az alacsony elemszámok korlátozottan teszik lehetővé az értékelést, az eredmények azt jelzik, hogy lényeges különbség mutatkozik a vizsgált szakmák között, amely különbség nagyobb minta, illetve szakmacsoportok esetében szignifikáns is lehet.